

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ

Савченко Юлія Валеріївна

студент

Херсонського навчально-наукового інституту

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Огорь Ганна Миколаївна

викладач

Херсонського навчально-наукового інституту

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1171-4052>

Планування та контроль на підприємствах в Україні стикаються зі значними проблемами, які обмежують їхню ефективність та досягнення стратегічних цілей. Недостатня прозорість даних, нестабільне бізнес-середовище, недосконалість систем управління та обмежена інтеграція новітніх технологій – це серйозні проблеми. Вони ускладнюють адекватне прогнозування, ризик-менеджмент та раціональне використання ресурсів, що загрожує стабільності та конкурентоздатності підприємств. Планування є ключовим елементом ефективного управління підприємствами в сучасному бізнес-середовищі. Основна мета – врахувати всі можливості для успішної конкуренції. Підприємства укладають договори, які фактично реалізуються угодами з майбутніми споживачами, партнерами та постачальниками. Планування має враховувати ринкові показники, бізнес-процеси та фінансову стійкість, спрямовуючись на забезпечення фінансової стійкості та ліквідності підприємства.

Таблиця 1

Вимоги до організації процесу планування

Вимоги	Характеристика
Ринкова динаміка	показники ринку є не постійними для планування виробничо-господарської діяльності підприємства, відповідно до цього процес планування повинен бути систематичним та враховувати постійні зміни у середовищі його функціонування
Бізнес-процесне планування	планування діяльності здійснюється за таким ланцюгом дій: виробництво, збут, грошові кошти, покупна цінності
Фінансова стійкість	основна мета при планування бізнес-процесів на підприємстві є забезпечення його платоспроможності та ліквідності

План підприємства — це система запланованих заходів, яка включає цілі, стратегію, збалансовану взаємодію ресурсів та їх обсяг, методи та терміни реалізації для виробництва або надання послуг. Процес планування складається з кількох етапів.

Таблиця 2

Етапи та їх характеристика при процесі планування

Етапи	Характеристика
Визначення всіх цілей розвитку підприємства	Визначення всіх цілей розвитку підприємства допомагає: Направити стратегію, оцінити прогрес, зберегти фокус, залучити ресурси ефективно, стимулювати співробітника
Аналіз проблеми	включає оцінку початкової ситуації на момент створення плану та формування кінцевої ситуації
Пошук альтернатив	де серед можливих шляхів вирішення проблем обирається оптимальний варіант та розробляються відповідні дії
Прогнозування	допомагає уявити розвиток ситуації, яку планується
Оцінка	передбачає проведення оптимальних розрахунків для вибору найкращого варіанту
Визначення та деталізація конкретних цілей та завдань на визначений проміжок часу	визначення та деталізація конкретних цілей та завдань на визначений проміжок часу допомагає отримати : ясність та спрямованість, орієнтир для вимірювання, раціональне використання ресурсів, мотивація та залучення та орієнтир для планування.
Визначення шляхів, методів та інструментів для їх досягнення	визначення шляхів, методів та інструментів для їх досягнення допомагає чітко отримати : оптимізацію ресурсів, структурованість дій, аналіз та корекцію, орієнтир для команди та систематизацію процесу.
Систематичний контроль за досягненням поставлених цілей, шляхом співвідношення планових та фактичних показників виробничо-господарської діяльності підприємства	систематичний контроль за досягненням поставлених цілей, шляхом співвідношення планових та фактичних показників виробничо-господарської діяльності підприємства допомагає: визначити ефективність, виявити відхилення, керувати змінами, покращувати плани.
Прийняття планового рішення	обирається та оформлюється єдина планова стратегія

У сучасних умовах, коли економіка та технології постійно змінюються, підприємства стикаються з рядом викликів та проблем, пов'язаних з плануванням та контролем своєї діяльності. Систематичне планування та контроль дозволяють підприємствам визначати стратегічні цілі, розробляти плани для їх досягнення та ефективно виконувати ці плани. Проте сучасне бізнес-середовище ставить перед підприємствами ряд нових та складних викликів, які впливають на процеси планування і контролю.

Таблиця 3

**Виклики, що впливають на процеси
планування і контролю на підприємстві**

Виклики	Характеристика
Нестабільне економічне середовище	Україна стикається з політичною та економічною нестабільністю, що ускладнює планування та передбачення майбутніх обсягів виробництва та продажів.
Реформи	Зміни в законодавстві та регулюючих положеннях можуть впливати на діяльність підприємства і вимагати постійного оновлення бізнес-планів та стратегій.
Глобалізація та міжнародний бізнес	Українські підприємства зростають у світовому ринковому середовищі, що вимагає вивчення міжнародних аспектів планування та контролю.
Фінансова стійкість	Фінансова нестабільність та доступ до кредитних ресурсів можуть впливати на можливість фінансування проектів та розширення бізнесу.
Розвиток інформаційних технологій	Підприємства повинні адаптувати свої системи контролю та планування до сучасних інформаційних технологій для збору, аналізу та використання даних.
Кадровий потенціал	Здатність компанії залучити та зберегти кваліфікованих працівників може впливати на її здатність до виконання стратегічних завдань.
Конкуренція	Ринок в Україні є досить конкурентним, і підприємства повинні розвивати стратегії планування та контролю для забезпечення конкурентоспроможності.
Соціальна відповідальність	Зростаюча увага до питань соціальної відповідальності може вимагати від підприємств розвитку соціальних програм та звітності.

У сучасному плануванні підприємств стикаються зі складними викликами, що виникають через стрімкий розвиток технологій та інновацій. Це приводить до впровадження нових товарів і методів виготовлення, у той час як компанії, що залишаються вірні традиційним методам, поступаються конкурентам, які активно використовують інновації. Відсутність у планах цього розвитку загрожує втратою конкурентоспроможності у майбутньому. Неправильні очікування можуть виникнути під час планування та його втілення, що ускладнює

досягнення поставлених цілей. Не врахування макросередовища й потенціалу підприємства може погіршити ефективність планування. Проблеми виникають не лише через зовнішні впливи, але й через внутрішні фактори. Відсутність достовірної інформації може призвести до втрати ринкової позиції та кризових наслідків, у той час як неточна інформація може призвести до неефективності у майбутньому. Також, недоліки в організаційній культурі впливають на комунікацію та обмін інформацією, порушуючи узгодженість між різними відділами підприємства та спричиняючи невідповідності у стратегіях. Важливо подолати опір до змін та створити мотивацію для співробітників у контексті планування. Чітка комунікація та пошук нових можливостей сприяють успішному плануванню у сучасному невпинно змінюваному світі. Розв'язання сучасних проблем планування і контролю на підприємствах в Україні може запропонувати кілька підходами.

Таблиця 4

**Розв'язання сучасних проблем
планування і контролю на підприємствах в Україні**

Підход	Шляхи розв'язання
Використання сучасних технологій	Інтеграція сучасних програмних засобів для управління та планування може значно полегшити процеси внутрішнього контролю та планування
Оптимізація управлінських процесів	Вдосконалення внутрішніх процесів управління може включати перегляд структури управління, збільшення ефективності комунікації між підрозділами та вдосконалення системи звітності.
Навчання та розвиток персоналу	Інвестування в навчання та розвиток персоналу допоможе підвищити рівень кваліфікації та ефективність управлінського персоналу.
Зменшення бюрократії та корупції	Зусилля для спрощення процедур і зменшення бюрократичних перешкод у діловому середовищі можуть покращити умови для планування та контролю.
Створення прозорих правил і стандартів	Удосконалення законодавства і створення прозорих правил для бізнесу сприятиме зменшенню ризиків та надасть підприємствам чіткі рамки для діяльності
Активна адаптація до змін	Підприємства повинні бути готові до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, швидко реагувати на нові тенденції і виклики.

Висновок. Успішне функціонування підприємства в ринковому середовищі залежить від кількох ключових умов. Різноманітність форм власності дозволяє підприємствам вибирати оптимальні форми відповідно до їхніх потреб та стратегій. Законодавче визначення прав власності створює основу для економічної діяльності та визначає економічну самостійність. Конкуренція, державне регулювання та правовий захист є важливими факторами для стабільного розвитку

підприємств. Наявність цивілізованого ринку ресурсів та правовий захист сприяють стабільності та ефективному розвитку. Державна підтримка та можливість укласти договірні відносини сприяють розвитку та позиціонуванню підприємства на ринку. Гарантії стабільної прибутковості для іноземних інвесторів відкривають нові можливості для залучення інвестицій та розвитку бізнесу в умовах глобалізації економіки.

Список використаних джерел:

1. Мікловда В.П., Брітченко І.Г., Кубіній Н.Ю., Дідович Ю.О. Ефективність стратегічного управління підприємствами: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2013. 218 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/304254424_Efektivnist_strategicnogo_upravlinna_pidpriemstvami_sucasni_problemi_ta_perspektivi_ih_virisenna
2. Гнип Д.В., Тульчинська С.О. Планування, як основний інструмент управління ефективною діяльністю підприємства. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/45966/1/SPEP-25_p66-72.pdf
3. Планування діяльності підприємства. URL: https://pidru4niki.com/84332/ekonomika/planuvannya_diyalnosti_pidpriemstva#:~:text=%D0%9F%D0%BB
4. Костецька Н.І., Актуальні проблеми планування діяльності підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 1. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/33292/1/SRE_1_2018_c.74-80.pdf
5. Сутність, необхідність, роль та особливості планування за сучасних умов URL: https://pidru4niki.com/92310/finansi/sutnist_neobhidnist_rol_osoblivosti_planuvannya_suchasnih_umov
6. Спориш А.П. Проблеми удосконалення планування на підприємстві. II Всеукраїнська студентська науково-технічна конференція «ПРИРОДНИЧІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ». URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/14116/2/Conf_2009v2_Sporish_A_P-Problemy_udoskonalennia_planuvannia_222.pdf